

COLINA **simbol și metafora** **în poezia lui Eugeniu Nistor**

Scriind recenzia la volumul antologic *Depărtatele coline* [“Dincobolul” 52-54, 2002] cu gândul la un viitor articol am lăsat neconsemnat un aspect al poeziei lui Eugeniu Nistor. Este vorba de frecvanța lexemului colina. Chiar și lectura rapidă ne arată că termenul are o puternică încărcătură poetică și un anumit loc strategic în textul poetic fiind acestuia nod izotopic. Drept consecință, cuvântul respectiv și sintagmele care îl conțin devin simbol și metafore.

Conform simbologiei “colina e prima manifestare a creațiunii lumii”. Ea nu are măreția, imensitatea și solemnitatea muntelui. Linile sale molcome se armonizează cu acele aspecte ale sacralului care sunt mai pe măsura omului [cf. Jean Chevolie, Alain Gherbadnt, *Dicționar de simboluri*, 1994]. Spre deosebire de munte care e “ruptură de nivel”, colina e mai curând imaginea uniri dintre nivele. Muntele te cheamă prin mister, colina prin calmul liniei. Observațiile din *Dicționarul de simboluri* al celor doi cercetători francezi pot fi completate cu referiri la spiritualitatea și cultura românească [că tot lipsesc de acolo pe nedrept] cu următoarele: în plan simbolic-mitic, la români colina se așează firesc domesticului transferându-i potențele marele devenind întrupare telurică a coloanei cerului.

Colina, forma de relief intrată în inconștientul colectiv – spațiul mioritic este unduire între vale și deal – ca lexem l-am împrumutat, prin sec. al XIX-lea [DEX] din limba franceză. Colina (dealul) e forma de relief specifică spațiului dacic în care romanizarea s-a înfăptuit intens și profund. De ce nu am moștenit latinescul *collis* (substantiv) și *collinis* (adjectiv)? Ca tot suntem în ograda lingvisticii să mai reținem că dintre sinonimele posibile [deal, grui, gorgan, movilă, măguri, obcină] poetul reține doar pe deal. Explicațiile sunt multe, dar important e faptul că sonoritatea cuvântului [colină, deal] semnificațiile mitice și forma fizică a obiectului au hotărât alegerea. Nu e de neglijat un alt aspect al utilizării celor două toposuri: ele intra în relații de opoziție cu: drum, câmpie, râu. Colina devine reper într-un spațiu în care se parcurge un drum al inițierii. Sonoritățile și semnificațiile pe care le degajă colina se pliază perfect pe tonul elegiac al liricii lui Eugeniu Nistor.

Colina i-a marcat biografia. Colinele transilvane i-au ocrotit copilăria rămânându-i în memorie (în ființa sa profundă) ca reper de natură ontologică, istorică, socială, morală și de ce nu și poetică deoarece poetul se înscrie într-o tradiție de aleasă profunzime ideatică-afectivă și de expresie poetică: Coșbuc, Goga, Catrus, Blaga, Ion Horea.

Colina este în imaginarul poetului centrul gravitațional al motivelor spațiale și temporale specifice: iarba, grâul, pădurea, lumina, vântul, zăpada, râul, strămoșii, casa părintească, părinții, amintirea. Relațiile dintre toate aceste motive fac din colină centrul centripet al spațiului veșnicei reîntoarceri.

Întreaga experiență existențială și creatoare este un dialog al poetului cu cosmicul și imanentul având ca “intermediar” colina.

Poetul cântă peisajul transilvan, satul arhaic-tradițional [satul ca semn al permanenței], copilăria, iubita. Colina, ca simbol și metaforă, încapsulează toate aceste teme poetice. Dar sunt și alte aspecte demne de reținut, cântând teluricul, Eugeniu Nistor e un poet uranic; cântând universul arhaic poetul nu e un tradiționalist cu program. Realizând o proiecție poetică a unei lumi care a dispărut (fizic), nostalgia poetului nu este a unui dezrădăcinat și înstrăinat, chiar dacă îl înserăm în tradiția Șt. O. Iosif – Goga. Poetul mărturisește: “Eu voi rămâne aici./ pe aceste coline/ până când colinele mele/ cu cer și iarbă/ vor trece din lacrima mea/ în lacrima ta” [Aici]. În aceste versuri (și nu numai) lacrima nu înseamnă plâns, regret, adică expresie fiziologică a înstrăinării și rătăcirii, ci semnele profunde prin

care se face legătura între generații asigurându-se durata în timp. Nostalgia după obârșii ține mai de grabă de condiția ontologică a omului, și cu atât mai mult a poetului. În cronica amintită afirmam, fără să-i diminuăm originalitatea expresiei și sinceritatea trăirii, că Eugeniu Nistor e un blagian. Poetul târgumureșan din Giuluș e un elegiac și contemplativ, versul său având o încărcătură filosofică.

Dealul e reper spațial al copilăriei (Giuluș, cântec de întoarcere) și al vitalității, al trecerii prin timp [Grâu de deal]. Giuluș e o colină strămoșească.

Colina nu rămâne un simplu icon al unui spațiu geografic – transilvănean. Ea devine echivalentul satului mitic blagian. Evocând colina poetul cântă izvorul, obârșiile, permanențele istorice [Dealul însoțit – elegie pentru locul obârșiei].

Colina e simbolul teluric al statorniceii. Râul, alt lexem poetic frecvent, e simbolul curgerii [vezi ciclul Glosele râului]. Poetul existențializează între acești doi poli. Când poetul urcă colina sau numai gândește la ea parcurge un drum inițiativ [Grâu pe dealuri, Când scriu câmpiei, când plâng pădurile]. În simbolul colinei se conjugă vremelnicia ființei, permanența obârșiei și transcendentul. Colina devine un spațiu poetic al interiorității sufletești și al conștiinței [Seceris cosmic]. Colina transilvană e statuia dorului, e Ihaca poetului. Colina e axa care face posibilă comunicarea între teluric [existență] și aspirația spre transcendent (poezia) – Deal însoțit. În vremea copilăriei de pe colină atingea cerul cu mâna și putea culege stele [Exod, Copilărie, Numai eu]. Colina ca topos poetic sinonimă cu vocabula, dragă poetului, cu adânci semnificații ontologice, istorice și morale: TRANSILVANIA. [Elegiile Transilvaniei]: Transilvania e pământ și istorie, e suflet și conștiință, e durere, sacrificiu și speranță, forță: «lumina razului meu și spațiul ființei mele». Pământul transilvan e beatificat (Al. Cistelean). E scăldat de lumina raiului (Transilvania, Serile Transilvaniei, Dealuri de lumină]. Peste colina lui Eugeniu Nistor trece Dumnezeu. Colina ca parte a întregului, Transilvăneanca identitate geografică, istorică, spirituală [Elegie la Lancrăm, Lancrăm). Colina e cronica care spulberă minciuna păgânului migrator și “tristețea profesorului de istorie”. “Cu sandale romane/ pe drum de țară – ori vrea în ținuturi transilvane/ să mai drumeri dumneata/ Pe coline să te cheme/ o salbatică aromă/ Și va auzi șoptit prin vreme/ dulce Romă, dulce Romă!... [O tristețe]. Începând cu “barba dacică” și cu “sondaua romană”, trecând pe le stră-strămoși și apoi până la poetul de azi, Colina e semn al permanenței, al, zice frumos poetul “râurirea părauților în copii”. Colina de la Giuluș e “matrice” a Columnei. Un poem, cronică-baladă, precum Din albumul familiei te emoționează până la fior prin adevărul adânc și prin frumusețea chipului care a coborât de pe columnă și pășește prin istorie venind spre noi; e un poem antologic în descendența Goga – Costruș – Blaga. El merită citat integral: Stră-străbunicul meu/ după ce a fost strajă-meșter/ la curtea de la Viena,/ după ce a înfruntat/ armatele lui Bonaparte/ pe câmpurile de bătălie/ ale Europei/ după ce a străbătut Rusia/ și Peninsula Balcanică/ până la Constantinopole/ cei oarece misii/ învățând în toate limbile/ comenzile militare/ ale imperiului/ i-a cerut voie împăratului să-l lase și pe el o țară/ până acasă în Ardeal,/ întrucât între atâtea războaie a uitat să facă prunci.

Colina în toate înfățișările și relațiile ei este pentru poet «palat de nuntă și cavou»: «[...] eu cred/ că nu-i împăcare mai mare/ ca, la ceasul de vamă/ în pământul din care/ te-ai smuls, să și mori!// De aceea, acum și oricând,/ m-aplec în genunchi, aici [la colina însoțită de zori] lângă copacii/ pădurile acestea bătrâne - /Stolul cuvintelor mele/ să zboare mereu/ prin cerul de vis al limbii române.»

(Final deschis)

Colina ne stărnicește pe hotarul dintre real și vis [Studiu în alb].